

Ingezonden bijdrage

Een weg naar Utopia?

In het januari-nummer van VU-magazine mocht ik kennis nemen van de poging welke prof. dr. E. Boeker onderneemt, in de hoop tot een meer of mogelijk zelfs volkomen aanvaardbare samenleving te komen en het werk, dat hij mede daartoe heeft geschreven. Naar aanleiding waarvan ik het bijzonder op prijs zou stellen, indien mij de gelegenheid zou worden geboden, daarop enig commentaar te geven. Dat, in verband met de beschikbare ruimte, uiterst kort kan zijn. Tot goed begrip wil ik daarbij graag opmerken, dat het mijn vaste overtuiging is, dat de liefde tot de medemens prof. Boeker er toe heeft gebracht, zijn werk te starten, maar dat evenzo mijn vernuchtheid aan mijn medemens mij tot het schrijven van deze regels heeft gebracht.

Op tweeërlei gronden kan ik het met prof. Boeker niet eens zijn:

1. omdat nauwelijks of niet gezocht wordt naar de oorzaak, welke tot de situatie heeft geleid, zoals die zich thans in onze samenleving aan ons opdringt en die goeddeels gekenmerkt wordt door: een strijd om de macht, omwille van de idee, waarin dan tot uitdrukking is gebracht hoe de mens persoonlijk of als groep meent, dat onze samenleving er uit dient te zien, en een strijd om de macht, omwille van het rendement.

2. omdat de mens te veel centraal staat. Op pag. 18 van VU-magazine lees ik wel, dat prof. Boeker het noodzakelijk vindt, dat wij anders tegen onze samenleving dienen te gaan aankijken en op pag. 20 van VU-magazine bemerk ik, hoezeer hij het noodzakelijk acht dat de natuurwetenschapper uit zijn isolement tevoorschijn komt, en voorts hoe in alle mogelijke opzichten op coördinatie wordt aangedrongen, pag. 23 VU-magazine, maar nergens verneem ik WAAROM wij anders tegen de samenleving moeten gaan aankijken, en HOE wij ons dan wel dienen op te stellen, om het op de juiste wijze te doen. Want alleen om de wetenschapper en de techniek, en welke samenwerking ook, gaat het bepaald niet. Zelfs niet om de samenleving, waarop wij ons hoe langer hoe meer dood staren. Door dat echter wel te doen, omdat ook prof. Boeker zich, na zich op andere wijze te hebben opgesteld, vervolgens uitsluitend richt op die samenleving, gaan wij, en gaat naar mijn mening ook prof. Boeker aan de kern van alles voorbij. Die hieruit bestaat, dat het in ons leven gaat om de Schepper. En om Hem alleen. En zomin Bach voor de dirigent slechts een woord betekent, doch een Begrip, dat hij, de dirigent

steeds opnieuw bestudeert om toch maar tot een zo goed mogelijke uitvoering van de Mattheus Passie te kunnen komen, zomin kan de Schepper voor ons alleen maar een min of meer vage aanduiding zijn voor iets, waarmee wij eigenlijk nauwelijks nog weg weten. Juist als gevolg van wetenschap en techniek en de economie, welke wij daarvoor hebben doen ontstaan, zijn wij dikwijls nog slechts in staat te denken en te meten in maten, welke in die wetenschap en techniek en die economie thuis horen en weten wij met al hetgeen, maar dat zijn op de eerste plaats de NORMEN, welke in onze relatie tot de Schepper bepalend zouden moeten zijn voor ons handelen, onze wijze van handelen, nauwelijks nog iets af. Laat staan, dat wij er zouden kunnen werken.

En ook prof. Boeker gaat toch eigenlijk door in het kader van die ons langzamerhand zo vertrouwde maten en gewichten welke behoren bij onze wetenschap en techniek. Zij het dan, dat hij daar toch ook de nadelen wel van ziet, althans voor een goed deel, als gevolg waarvan hij nu tracht het geheel te richten op de mens en de menselijke samenleving. Met tot gevolg, en hier zien wij het verschil tussen het één en het ander, dat wij nu tot menselijke normen komen. Eigen bedachte spelregels. Spelregels, welke uit de aard der zaak tijdelijk moeten zijn. Terwijl wij de WEZENLIJKE normen, die, welke thuis horen dus in onze relatie tot de Schepper, terzijde stellen. En dat is de reden, dat wij naar mijn vaste overtuiging steeds verder van huis zullen geraken, wanneer wij naar dat punt niet terug gaan. Daar zoeken naar de basis voor ons juiste gedrag in dit leven. Dat vervolgens, naarmate het meer in overeenstemming zal zijn met de wezenlijke normen „AUTOMATISCH” de juiste samenleving zal doen ontstaan. En onze economie daar zal weten te plaats en zo zal doen functioneren als noodzakelijk is, om onze relatie tot de Schepper op de juiste wijze te doen functioneren.

De ruimte ontbreekt mij helaas, hier verder op dit alles in te gaan. Om een karakteristiek te geven van ons gedrag, waaruit blijkt, dat wij doorgaans dáárdor strijd opwekken ten aanzien van alle verschijningsvormen van het leven. Dat wij DAAROM ons gedrag dienen te wijzigen. Om aan te tonen, dat ieder mens zoekt naar een blijvende optimale behoeftenbevrediging en dat die slechts is te vinden in zijn relatie tot de Schepper. Dat het daarom ons ook duidelijk moet worden dat het om Hem gaat, en DAAROM om de

mens. Maar niet andersom. Maar omwille daarvan wilde ik toch graag het bovenstaande opmerken.

W. A. van der Zijl

Naschrift van prof. dr. E. Boeker

Geachte redactie,

Laat ik voorop stellen dat ik blij ben met de reactie van de heer Van der Zijl op uw artikel over mijn boek en met name voor de prettige manier waarop hij dat brengt. Ik ga er daarom graag op in.

Allereerst wil ik er de aandacht op vestigen dat mijn boek geschreven is voor een algemeen publiek en niet alleen voor gelovige Christenen. Daarom kon ik geen beroep doen op bijbelse noties en evangelische waarden en moest ik mij beperken tot algemeen menselijke beschouwingen. Wel heb ik het boek zó willen opzetten, dat de geest van het evangelie er in doorklinkt. Als antwoord op de heer Van der Zijl wil ik wel aangeven hoe ik dat zie.

Als kern van het evangelie beleef ik de boodschap van bevrijding van onderdrukkende machten en de oproep tot het dienen van God en de naaste. Ook de bevrijding gebeurt echter niet vanzelf; de mens speelt daarin een belangrijke rol. In mijn boek gaat het vooral om natuurwetenschap en techniek en daarom heb ik aangegeven hoe deze machten onderdrukkend kunnen werken, ook door de poging om alles te vatten in maat en getal. Ik zie echter wel een bescheiden plaats voor wetenschap en techniek, namelijk om door het gebruik van de natuur (een bijbels gegeven) de arbeid voor de mens te verlichten. Dit kan bereikt worden door intensieve discussie tussen bevolkingsgroepen over de toekomst, over de manier van samen leven, die men voor ogen heeft. Voor de gelovige Christen — ook voor mij — zal een liturgie, een eredienst, daarin een centrale plaats innemen en hij zal dat in de discussie inbrengen.

De oproep tot het dienen van God en de naaste heb ik in het kader van mijn boek „vertaald” in een oproep tot natuurwetenschappers en technici bereid te zijn tot contact met anderen, tot het opgeven van privileges en tot een brede kijk op de werkelijkheid. Voor Christenen gaat dit samen met „beking”, maar in het beperkte kader van mijn boek is dit een algemeen menselijke mogelijkheid, die ieder kan realiseren. Nu vraagt de heer Van der Zijl naar de wezenlijke normen die ons handelen moeten bepalen. Hij zoekt ze in de eerste plaats in de relatie van de mens tot zijn Schepper. Ik zie ze liever in het leven van Jezus van Nazareth en ik zou daar dan algemeen menselijke normen van willen afleiden die voor iedereen in principe aanvaardbaar zijn: bevrijding en dienstbaarheid. Op deze manier — meen ik — kunnen we Christus navolgen.

E. Boeker